

Slavija Kabić

Filozofski fakultet, Zadar

**Joachim Warmbold/ E.-Anette Koepfel/ Hans Simon-Pelanda (Hrsg.),
ZUM THEMA NATIONALSOZIALISMUS IM DAF-LEHRWERK
UND – UNTERRICHT**

München: Iudicum, 1994.

**Hans Simon-Pelanda (Hrsg.), UNTERRICHTSENTWÜRFE ZUM
NATIONALSOZIALISMUS IM DAF-UNTERRICHT**

München: Goethe-Institut

LEHR REICH
ERSTES REICH
ZWEITES REICH
DRITTES REICH
DRITTES REICHT¹

Knjiga *Zum Thema Nationalsozialismus im DaF-Lehrwerk und -Unterricht (O temi nacionalsocijalizma u udžbenicima i nastavi njemačkoga kao stranog jezika)* predstavlja u četiri poglavlja izbor najzanimljivijih priloga s međunarodnoga kongresa koji je s naslovom „O temi nacionalsocijalizma u udžbenicima i nastavi njemačkoga kao stranog jezika” održan u Tel Avivu od 6. do 10. listopada 1991. U radu kongresa sudjelovalo je osamdeset znanstvenika, odnosno profesora njemačkoga jezika, iz dvadeset tri zemlje, s više od četrdeset referata.

U „Uvodu” knjige (7–10) Joachim Warmbold (Tel Aviv) izlaže kratku pretpovijest međunarodnog pokreta dogovorenog na IX. međunarodnom kongresu nastavnika njemačkog jezika u Beču (31. 7. – 4. 8. 1989). Tada se upozorilo na „izobličenosti, pogrešna tumačenja i nedostatke u obradi njemačke nacionalsocijalističke prošlosti u nekim aktualnim udžbenicima i u nastavi njemačkoga kao stranog jezika” (7). Projekt – zamišljen u Beču – imao bi više faza i sljedeće ciljeve:

- steći uvid u aktualnu situaciju glede udžbenika njemačkoga kao stranog jezika
- upozoriti na postojeće manjkavosti i ukloniti ih
- shodno tome savjetovati nakladnike zainteresirane da u udžbenike unesu ispravke
- pružiti nastavnicima didaktičko-metodičku pomoć (7–8).

Kongres u Tel Avivu bio je, dakle, realizacija bečkog projekta.

U poglavlju „Udžbenici” (13–74, sedam referata) autori (Gerhard F. Strasser, Jörg Roche, Amadou Booker Sadj, David Simo, Antonio Regales, Miguel Presa i Evelyne Brandts) iznose činjenične podatke o obradi teme nacionalsocijalizma u sjevernoameričkim, francuskim (u Crnoj Africi), afričkim i španjolskim udžbenicima za njemački kao strani jezik. Njihov zajednički zaključak jest: manjkavo i površno tematiziranje ili potpuno izostavljanje mračnog i tragičnog vremena u novijoj njemačkoj povijesti (1933–1949).

¹ Burchkard Garbe, „LEHR REICH”, in: Dietrich Krusche/Rüdiger Krechel (Hrsg.), *Anspiel. Konkrete Poesie im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*. Bonn, Inter Nationes, 2. Auflage 1986, S. 8. – I ova kratka pjesma, primjer konkretne poezije, može poslužiti u obradi teme nacionalsocijalizam. Njczina efektnost jest u vizualno-glasovnoj podudarnosti imenice „Reich” (carstvo), sufiksa/pridjeva „reich” (bogat) i glagola „reichen” (dostajati): „Poučno/Prvo Carstvo/Drugo Carstvo/Treće Carstvo/Treće dostaje”.

Poglavlje „Književnost” (77–124) predočeno je s pet referenata: Irmgard Ackermann, Andreas Lixl-Purcell, Dagmar C. G. Lorenz, Uta Sadji i Karin Chubb. Uvodne riječi Irmgard Ackermann (München) nose u sebi cilj bavljenja i ovom povijesnom temom: „U nastavi njemačkoga kao stranog jezika nije riječ o tome da se nadoknadi nastava iz povijesti, dakle, da se pruži što je moguće opširniji i objektivniji pregled o svim povijesnim događajima i o njihovim međuodnosima. Više je riječ o tome da se pođe od konkretnih pojedinačnih primjera koji bi trebali voditi razumijevanju i traženju skrivenih povezanosti među povijesnim situacijama. Povijest se ne bi trebala predstavljati odozgo, već odozdo, iz kuta onih koji su pogođeni, koji su žrtve i koji pate.” (78).

U poglavlju „Filmovi i drugi dodatni materijali” (127–153) E. -Anette Koeppel piše dojmljiv članak o „Filmu ‚Bijela ruža’ kao dokumentu vremena u Trećem Reichu”, Mary-Elizabeth O’Brien obrađuje „Sliku neprijatelja u nacionalsocijalističkom filmu”, a Hansu Weberu jedne jutarnje novine služe – kao dodatni materijal – u obradi teme „Nacisti za doručak”.

U poglavlju „Povijest i reakcije” (157–211, šest referata: Hans Simon-Palenda, Gopalan Krishnamurthy, Ljubov Mavrodieva, Astrid Starck, Hans Martin Wuerth i Susanne Feigenbaum) zastupljeni su, među ostalim, izvještaji o sudbini Židova u okupiranoj Grčkoj, Bugarskoj, kao i prilozi „Slika Hitlera u Indiji” i „Nijemci u slici i riječi – ikonizirana prošlost”.

Knjiga na kraju donosi i „Dodatak” (212–215) s popisom i onih autora čiji članci nisu tiskani u knjizi, potom kontakt-adrese svih sudionika, kao i ponudu svim kolegicama i kolegama koji su zainteresirani za daljnju suradnju u obradi teme nacionalsocijalizma u udžbenicima za njemački jezik kao strani.²

Sljedeća knjiga, *Unterrichtsentwürfe zum Nationalsozialismus im DaF-Unterricht (Nastavni prijedlozi-planovi o temi nacionalsocijalizma u nastavi njemačkoga kao stranog jezika)*, proizišla je iz zaključaka telavivskog kongresa za čijeg su se trajanja već bile formirale nadregionalne radne grupe s ciljem da u budućnosti – teorijski i praktično – izrade i u nastavi iskušaju materijale o temi nacizam.

Knjiga je zapravo svezak raznoraznih materijala (književni tekstovi, novinski tekstovi/ isječci, slike-fotografije-crteži, metodičko-didaktički prijedlozi) koje su skupili i didaktički obradili nastavnici njemačkoga kao stranog jezika. Sve tekstove nastale od 1992. do 1993. u ime Goethe-Instituta ujedinio je Hans Simon-Palenda kao urednik.

Danskoj grupi nastavnika poticaj za razračunavanje s temom o nacizmu dao je film Michaela Verhoevena „Strašna djevojka”. Švicarac Leo Koch didaktizira pjesmu Paula Celana „Fuga smrti”, a francuski nastavnici njemačkoga (M. Brenez, B. Catalano, F. Vavon) pedagoški se hvataju u koštac s filmom Agnieszke Holland „Europa Europa ili Hitlerov mladać Salomon”, snimljenom prema memoarima Sallyja Perela. Indijski nastavnici pokušali su sa svojim učenicima obraditi temu nacizam pomoću književnih tekstova Paula Celana, Hilde Domin, Waltera Jensa i Bertolta Brechta.

Osobito je vrijedna činjenica da se svim priložima vuku paralele između jučer i danas (npr. svakodnevni nacizam/fašizam, progon Židova, Crni i Smeđi, razračunavanje s prošlošću, ratni zločinci, Nijemci protjerani iz istočnih područja, neonacizam), kao i to da su uz povijesne datume, važne za razumijevanje teme, u nastavni materijal integrirani slikovni prilozi (fotokopije dokumentarnih fotografija, umjetničkih slika, crteža), čime se ističe važnost vizualnog u nastavi njemačkog jezika, ali i književnosti.

„Prošlo nije mrtvo, ono još nije ni prošlo(st)”, rekla je jednom prilikom njemačka književnica Christa Wolf. Teme nacionalsocijalizma, rasizma, antisemitizma, teme *holocaust-shoah* – masovno uništenje Židova, morale bi se s posebnim senzibilitetom i u opsegu većem od sadašnjega obrađivati u nastavi njemačkog jezika, civilizacije i književnosti.

Možda ne bi bilo zgorega istražiti kako se i koliko ova tema obrađuje u hrvatskim udžbenicima za učenje njemačkog jezika kao stranoga u osnovnim i srednjim školama, ali i na sveučilištima, na studiju germanistike.

² Adrese su: Goethe-Institut München, ZV Referat Landeskunde, Postfach 19 04 19, D-80604 München ili DVI Deutschlehrerverband Israel, Postfach 45155, IL-61451, Tel Aviv, Israel.